

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषत्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୪)

108 Upanishad (Vol – 4)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ୍ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଷ୍ଠିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ୟୋଗରୂପାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ୟୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ୟୋଗଶିଖା, ୟୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ଶୈବ ଉପନିଷଦ

(Shaiva Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ବୃହଜ୍ଜାବାଲ ଉପନିଷଦ

(Bruhajjaabaalopanisat / Bruhajjaabaal Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ପରିଡ଼ା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ପରିଡ଼ା

ସଂସାରଦଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଈ,

କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

arunhkd12@gmail.com

ବୃହଜ୍ଞାବାଲୋପନିଷଦ୍ / ବୃହଜ୍ଞାବାଲ ଉପନିଷଦ

॥ ଅଥ ବୃହଜ୍ଞାବାଲୋପନିଷଦ୍ ॥

ଯଜ୍ଞାନାଗ୍ନିଃ ସ୍ଵାତିରିକ୍ତତ୍ରମଂ ଭସ୍ମ କରୋତି ତତ୍ ।

ବୃହଜ୍ଞାବାଲନିଗମଶିରୋବେଦ୍ୟମହଂ ମହଃ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣ୍ଠୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।

ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଗ୍ନୁସ୍ତନ୍ତୁଭିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।

ସ୍ଵସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ଵସ୍ତି ନଃ ପୁଷା ବିଶ୍ଵବେଦାଃ ।

ସ୍ଵସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷ୍ୟା ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ଵସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଓଁ ଆପୋ ବା ଇଦମାସୀସ୍ତଲିଲମେବ ॥

ସ ପ୍ରଜାପତିରେକଃ ପୁଷ୍କରପର୍ଣ୍ଣେ ସମଭବତ୍ ।

ତସ୍ୟାନ୍ତର୍ମନସି କାମଃ ସମବର୍ତତ ଇଦଂ ସୃଜେୟମିତି ।

ତସ୍ମାଦ୍ୟତ୍-ପୁରୁଷୋ ମନସାଭିଗଚ୍ଛତି ତଦ୍ଵାଚା ବଦତି । ତତ୍ତ୍ଵମିଶା କରୋତି ।

ତଦେଷାଭ୍ୟନ୍ତୁକ୍ତା । କାମସ୍ତଦଗ୍ରେ ସମବର୍ତତାପି । ମନସା ରେତଃ ପ୍ରଥମଂ ଯଦାସୀତ୍ ।

ସତୋ ବନ୍ଧୁମସତି ନିରବିନ୍ଦନ୍ । ହୃଦି ପ୍ରତୀକ୍ଷ୍ୟା କବୟୋ ମନୀଷେତି ।

ଭପୈନଂ ତଦୁପନମତି । ଯଜ୍ଞାମୋ ଭବତି । ଯୁ ଏବଂ ବେଦ । ସ ତପୋଽତପ୍ୟତ ।

ସ ତପସ୍ତପ୍ତ୍ଵା ସ ଏତଂ ଭୁସୁଣ୍ଠଃ କାଲାଗ୍ନିରୁଦ୍ରମଗମଦାଗତ୍ୟ ଭୋ

ବିଭୂତେର୍ମାହାତ୍ମ୍ୟଂ ବ୍ରୁହୀତି ତଥେତି ପ୍ରତ୍ୟବୋଚତ୍ ଭୁସୁଣ୍ଠଂ ବକ୍ଷ୍ୟମାଶଂ କିମିତି

ବିଭୂତିରୁଦ୍ରାକ୍ଷୟୋର୍ମାହାତ୍ମ୍ୟଂ ବଭାଶେତି ଆଦାବେବ ପୈତୃଲାଦେନ ସହୋକ୍ତମିତି

ତତ୍ତ୍ଵଲଗ୍ନୁତିରିତି ତସ୍ୟୋର୍ଧ୍ଵଂ କିଂ ବଦାମେତି ।

ବୃହଜ୍ଞାବାଲୋପିଆଂ ମୁକ୍ତିଶ୍ରୁତିଂ ମମୋପଦେଶଂ କୁରୁଷ୍ଠେତି ।
 ଓଁ ତଥେତି ସଦ୍ୟୋଜାତାତ୍-ପୃଥିବୀ । ତସ୍ୟାଃ ସ୍ୟାନ୍ନିବୃତ୍ତିଃ ।
 ତସ୍ୟାଃ କପିଳବର୍ଣ୍ଣାନୟା । ତଦ୍ଘୋମୟେନ ବିଭୂତିର୍ଜାତା । ବାମଦେବାଦୁଦକମ୍ ।
 ତସ୍ମାତ୍-ପ୍ରତିଷ୍ଠା । ତସ୍ୟାଃ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣା ଭଦ୍ରା । ତଦ୍ଘୋମୟେନ ଭସିତଂ ଜାତମ୍ ।
 ଅଘୋରାଦୁଦ୍ଗିଃ । ତସ୍ମାଦୁଦ୍ୟା । ତସ୍ୟା ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣା ସୁରଭିଃ । ତଦ୍ଘୋମୟେନ ଭସ୍ମ ଜାତମ୍ ।
 ତତ୍-ପୁରୁଷାଦ୍ଘାୟୁଃ । ତସ୍ମାଚ୍ଛାନ୍ତିଃ । ତସ୍ୟାଃ ଶ୍ଵେତବର୍ଣ୍ଣା ସୁଶୀଳା ।
 ତସ୍ୟା ଗୋମୟେନ କ୍ଷୀରଂ ଜାତମ୍ । ଈଶାନାଦାକାଶମ୍ । ତସ୍ମାଚ୍ଛାନ୍ତିତୀତା ।
 ତସ୍ୟାଶ୍ଵିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣା ସୁମନାଃ । ତଦ୍ଘୋମୟେନ ରକ୍ଷା ଜାତା ।
 ବିଭୂତିର୍ଭସିତଂ ଭସ୍ମ କ୍ଷରଂ ରକ୍ଷେତି ଭସ୍ମାନୋ ଭବନ୍ତି ପଞ୍ଚ ନାମାନି ।
 ପଞ୍ଚଭିର୍ନାମଭିର୍ଭୃଶମୈଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟକାରଣାଦ୍-ଭୂତିଃ ।
 ଭସ୍ମ ସର୍ବାଘରକ୍ଷଣାତ୍ । ଭାସନାଦ୍-ଭସିତମ୍ । କ୍ଷୀରଣାଦାପଦାଂ କ୍ଷୀରମ୍ ।
 ଭୂତପ୍ରେତପିଶାଚବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସାପସ୍ମାରଭବଭୀତିଭ୍ୟୋଽଭିରକ୍ଷଣାଦ୍ରକ୍ଷେତି ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀବୃହଜ୍ଞାବାଲୋପନିଷସ୍ତୁପ୍ରଥମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥ ୧ ॥

॥ ଦ୍ଵିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ଭୂସୁଶ୍ଵଃ କାଲୀଗ୍ନିରୁଦ୍ରମଗ୍ନୀଷୋମାତ୍ମକଂ ଭସ୍ମସ୍ନାନବିଧିଂ ପପ୍ରଚ୍ଛ ।
 ଅଗ୍ନିର୍ଯଥୈକୋ ଭୁବନଂ ପ୍ରବିଷ୍ଟୋ ରୂପଂ ରୂପଂ ପ୍ରତିରୂପୋ ବଭୂବ ।
 ଏବଂ ଭସ୍ମ ସର୍ବଭୂତାନ୍ତରାତ୍ମା ରୂପଂ ରୂପଂ ପ୍ରତିରୂପୋ ବହିଷ୍ଠ ॥

ଅଗ୍ନୀଷୋମାତ୍ମକଂ ବିଶ୍ଵମିତ୍ୟଗ୍ନିରାତକ୍ଷତେ ।
 ରୌଦ୍ରୀ ଘୋରା ଯା ତୈଜସୀ ତନ୍ମୁଃ । ସୋମଃ ଶକ୍ତ୍ୟମୃତମୟଃ ଶକ୍ତିକରୀ ତନ୍ମୁଃ ।
 ଅମୃତଂ ଯତ୍-ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସା ତେଜୋବିଦ୍ୟା କଳା ସ୍ଵୟମ୍ ।
 ସ୍ଥୂଳସୂକ୍ଷ୍ମସ୍ଥୁ ଭୂତେଷୁ ସ ଏବ ରସତେଜସୀ ॥ ୧ ॥

ଦ୍ଵିବିଧା ତେଜସୋ ବୃତ୍ତିଃ ସୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ମା ଚାନଲାତ୍ମିକା ।
ତଥୈବ ରସଶକ୍ତିଶ୍ଚ ସୋମାତ୍ମା ଚାନଲାତ୍ମିକା ॥ ୭ ॥

ବୈଦ୍ୟାଦାଦିମୟଂ ତେଜୋ ମଧୁରାଦିମୟୋ ରସଃ ।
ତେଜୋରସବିଭେଦୈସ୍ତୁ ବୃତ୍ତମେତେକରାଚରମ୍ ॥ ୩ ॥

ଅଗ୍ନୈରମୃତନିଷ୍ପତ୍ତିରମୃତେନାଗ୍ନିରେଧତେ ।
ଅତ ଏବ ହବିଃ ସଂତମଗ୍ନୀଷୋମାତ୍ମକଂ ଜଗତ୍ ॥ ୪ ॥

ଉର୍ଧ୍ଵଶକ୍ତିମୟଃ ସୋମ ଅଧୋଶକ୍ତିମୟୋଽନଲଃ ।
ତାଭ୍ୟାଂ ସଂପୁଟିତସ୍ତସ୍ମାନ୍ନଶ୍ଚୈଶ୍ଵମିଦଂ ଜଗତ୍ ॥ ୫ ॥

ଅଗ୍ନୈରୁର୍ଧ୍ଵଂ ଭବତ୍ୟେଷା ଯାବତ୍ତ୍ରୌମ୍ୟଂ ପରାମୃତମ୍ ।
ୟାବଦଗ୍ନୀତ୍ମକେ ତ୍ରୌମ୍ୟମମୃତଂ ବିସୃଜତ୍ୟଧଃ ॥ ୬ ॥

ଅତ ଏବ ହି କାମାଗ୍ନିରଧସ୍ତାନ୍ନକ୍ତିରୁର୍ଧ୍ଵଗା ।
ୟାବଦାଦହନଶ୍ଳୋର୍ଧ୍ଵମଧସ୍ତାପ୍ତାବନଂ ଭବେତ୍ ॥ ୭ ॥

ଆଧାରଶକ୍ତ୍ୟାବଧୃତଃ କାଳାଗ୍ନିରୟମୁର୍ଧ୍ଵଗଃ ।
ତଥୈବ ନିମ୍ନଗଃ ସୋମଃ ଶିବଶକ୍ତିପଦାୟଦଃ ॥ ୮ ॥

ଶିବଶ୍ଳୋର୍ଧ୍ଵମୟଃ ଶକ୍ତିରୁର୍ଧ୍ଵଶକ୍ତିମୟଃ ଶିବଃ ।
ତଦିଦଂ ଶିବଶକ୍ତିଭ୍ୟାଂ ନାବ୍ୟାପ୍ତମିହ କିଂଚନ ॥ ୯ ॥

ଅସକୃତ୍ତାଗ୍ନିନା ଦକ୍ଷଂ ଜଗତ୍-ଭସ୍ମସାହୃତମ୍ ।
ଅଗ୍ନୈର୍ବାୟମିଦଂ ପ୍ରାଦୁସ୍ତଦ୍ଵୀର୍ଯ୍ୟଂ ଭସ୍ମ ଯତଃ ॥ ୧୦ ॥

ୟସ୍ମେତ୍ତଂ ଭସ୍ମସଦ୍-ଭାବଂ ଜ୍ଞାତ୍ବାଭିସ୍ମାତି ଭସ୍ମନା ।
ଅଗ୍ନିରିତ୍ୟାଦିଭିର୍ମହ୍ନେର୍ଦ୍ବୟାପଃ ସ ମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୧୧ ॥

ଅଗ୍ନେର୍ବାୟଂ ଚ ତଦ୍-ଭସ୍ମ ସୋମେନାପ୍ଲାବିତଂ ପୁନଃ ।
ଅୟୋଗୟୁକ୍ତ୍ୟା ପ୍ରକୃତେରଧିକାରାୟ କଳ୍ପତେ ॥ ୧୨ ॥

ୟୋଗୟୁକ୍ତ୍ୟା ତୁ ତଦ୍-ଭସ୍ମ ପ୍ଲାବ୍ୟମାନଂ ସମଂତତଃ ।
ଶାକ୍ତେନାମୃତବର୍ଷେଣ ହ୍ୟଧିକାରାନ୍ନିବର୍ତତେ ॥ ୧୩ ॥

ଅତୋ ମୃତ୍ୟୁଂ ଜୟାୟେତ୍ତମମୃତପ୍ଲାବନଂ ସତାମ୍ ।
ଶିବଶକ୍ତ୍ୟମୃତସ୍ତର୍ଗେ ଲବ୍ଧ ଏବ କୁତୋ ମୃତିଃ ॥ ୧୪ ॥

ୟୋ ବେଦ ଗହନଂ ଗୁହ୍ୟଂ ପାବନଂ ଚ ତଥୋଦିତମ୍ ।
ଅଗ୍ନୀଷୋମପୁଟଂ କୃତ୍ବା ନ ସ ଭୂୟୋଽଭିଜାୟତେ ॥ ୧୫ ॥

ଶିବାଗ୍ନିନା ତନ୍ନୁଂ ଦକ୍ଷ୍ମା ଶକ୍ତିସୋମାମୃତେନ ଯଃ ।
ପ୍ଲାବୟେଦ୍ୟୋଗମାର୍ଗେଣ ସୋଽମୃତଦ୍ବୀୟ କଳ୍ପତେ ସୋଽମୃତଦ୍ବୀୟ କଳ୍ପତ ଇତି ॥ ୧୬ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀବୃହତ୍ସାବାଲୋପନିଷସୁଦ୍ଧିତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥ ୨ ॥

॥ ତୃତୀୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ଭୁସୁଷ୍ଠଃ କାଲାଗ୍ନିରୁଦ୍ରଂ ବିଭୂତିୟୋଗମନୁବ୍ରୁହୀତି ସ ହୋବାଚ ।
ବିକଟାଙ୍ଗାମୁନ୍ନତାଂ ମହାଶଳା ମଲିନାମଶିବାଦିଚିହ୍ନାନୁଦିତାଂ ପୁନର୍ଧେନୁଂ କୃଶାଙ୍ଗାଂ
ବସୁହୀନାମଶାନ୍ତାମଦୁର୍ୟଦୋହିନୀଂ ନିରିନ୍ଦ୍ରିୟାଂ ଜରୁତୃଣାଂ କେଶତେଲାସ୍ଥିଭକ୍ଷିଣୀଂ
ସଂଧିନୀଂ ନବପ୍ରସୂତାଂ ରୋଗାର୍ତ୍ତାଂ ଗାଂ ବିହାୟ ପ୍ରଶସ୍ତଗୋମୟମାହରେଢ୍ଘୋମୟଂ
ସ୍ୱପ୍ନଂ ଗ୍ରାହ୍ୟଂ ଶୁଭେ ସ୍ଥାନେ ବା ପତିତମପରିତ୍ୟଜ୍ୟାତ ଉର୍ଧ୍ୱଂ ମର୍ଦ୍ଦୟେଦ୍ଧବ୍ୟେନ
ଗୋମୟଗ୍ରହଣେ କପିଳା ବା ଧବଳା ବା ଅଲାଭେ ତଦନ୍ୟା ଗୌଃ ସ୍ୟାଦ୍ଦୋଷବର୍ଜିତା
କପିଳାଗୋର୍ଭସ୍ନୋକ୍ତଂ ଲବ୍ଧଂ ଗୋଭସ୍ତୁ ନୋ ତେଦନ୍ୟଗୋକ୍ଷାରଂ ଯତ୍ର କ୍ୱାପି ସ୍ଥିତଂ ଚ
ୟତ୍ନନ୍ ହି ଧାର୍ଯ୍ୟଂ ସଂସ୍କାରସହିତଂ ଧାର୍ଯ୍ୟମ୍ ।

ତତ୍ତ୍ରିତେ ଶ୍ଳୋକା ଭବନ୍ତି —

ବିଦ୍ୟା ଶକ୍ତିଃ ସମସ୍ତାନାଂ ଶକ୍ତିରିତ୍ୟଭିଧୀୟତେ ।
ଗୁଣତ୍ରୟାଶ୍ରୟା ବିଦ୍ୟା ସା ବିଦ୍ୟା ଚ ତଦାଶ୍ରୟା ॥ ୧॥

ଗୁଣତ୍ରୟମିଦଂ ଧେନୁର୍ବିଦ୍ୟାଭୂଦ୍ଘୋମୟଂ ଶୁଭମ୍ ।
ମୂତ୍ରଂ ଚୋପନିଷତ୍-ପ୍ରୋକ୍ତଂ କୁର୍ଯ୍ୟାଦ୍-ଭସ୍ମ ତତଃ ପରମ୍ ॥ ୨॥

ବସୁସ୍ତୁ ସ୍ତୁତୟଶ୍ଚାସ୍ୟ ତସ୍ରଂଭୂତଂ ତୁ ଗୋମୟମ୍ ।
ଆଗାବ ଇତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ଧେନୁଂ ତତ୍ରାଭିମନ୍ତୟେତ୍ ॥ ୩॥

ଗାବୋ ଭଗୋ ଗାବ ଇତି ପ୍ରାଶୟେଉର୍ପଣଂ ଜଲମ୍ ।
ଉପୋଷ୍ୟ ଚ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ୍ୟାଂ ଶୁକ୍ଳେ କୃଷ୍ଣେଽଥବା ବ୍ରତୀ ॥ ୪॥

ପରେଦ୍ୟୁଃ ପ୍ରାତରୁଦ୍ଧାୟ ଶୁଚିର୍ଭୂତ୍ୱା ସମାହିତଃ ।
କୃତସ୍ନାନୋ ପୌତବସ୍ତୁଃ ପୟୋର୍ଧଂ ଚ ସୃଜେଜ୍ଜ ଗାମ୍ ॥ ୫॥

ଉଦ୍ଧାପ୍ୟ ଗାଂ ପ୍ରୟତ୍ନେନ ଗାୟତ୍ରୀଂ ମୁତ୍ରମାହରେତ୍ ।
ସୌବର୍ଣ୍ଣେ ରାଜତେ ତାମ୍ରେ ଧାରୟେନ୍ନୁନ୍ନୟେ ଘଟେ ॥ ୭॥

ପୌଷ୍କରେଽଥ ପଲ୍ଲାଶେ ବା ପାତ୍ରେ ଗୋଶୂଳଂ ଏବ ବା ।
ଆଦଧାତ ହି ଗୋମୁତ୍ରଂ ଗନ୍ଧଦ୍ଵାରେତି ଗୋମୟମ୍ ॥ ୮॥

ଅଭୂମିପାତଂ ଗୃହଣୀୟାପାତ୍ରେ ପୂର୍ବୋଦିତେ ଗୃହୀ ।
ଗୋମୟଂ ଶୋଧୟେଦ୍ଦିଦ୍ଵାଞ୍ଛୀର୍ମେ ଭଜତୁ ମନ୍ତ୍ରତଃ ॥ ୮॥

ଅଲକ୍ଷ୍ମୀର୍ମ ଇତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ଗୋମୟଂ ଧାନ୍ୟବର୍ଜିତମ୍ ।
ସଂ ଦ୍ଵା ସିଞ୍ଚାମି ମନ୍ତ୍ରେଣ ଗୋମୁତ୍ରଂ ଗୋମୟେ କ୍ଷିପେତ୍ ॥ ୯॥

ପଞ୍ଚାନାଂ ତ୍ଵିତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ପିଣ୍ଡାନାଂ ଚ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ।
କୁର୍ଯ୍ୟାନ୍ନାଂ ଶୋଧ୍ୟ କିରଣୈଃ ସୌରକୈରାହରେତ୍ ॥ ୧୦॥

ନିଦଧ୍ୟାଦଥ ପୂର୍ବୋକ୍ତପାତ୍ରେ ଗୋମୟପିଣ୍ଡକାନ୍ ।
ସ୍ଵଗୃହ୍ୟୋକ୍ତବିଧାନେନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପ୍ୟାଗ୍ନିମାଜୟେତ୍ ॥ ୧୧॥

ପିଣ୍ଡାଂଶୁ ନିକ୍ଷିପେତ୍ ଆଦ୍ୟନ୍ତଂ ପ୍ରଣବେନ ତୁ ।
ଷତକ୍ଷରସ୍ୟ ସୁକ୍ତସ୍ୟ ବ୍ୟାକୃତସ୍ୟ ତଥାକ୍ଷରୈଃ ॥ ୧୨॥

ସ୍ଵାହାନ୍ତେ ଭୁବୁୟାତ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣଦେବାୟ ପିଣ୍ଡକାନ୍ ।
ଆଦ୍ଧାରାବାଜ୍ୟଭାଗୌ ଚ ପ୍ରକ୍ଷିପେଦ୍ଵ୍ୟାହୃତୀଃ ସୁଧୀଃ ॥ ୧୩॥

ତତୋ ନିଧନପତୟେ ତ୍ରୟୋବିଂଶଦ୍ଭୁହୋତି ଚ ।
ହୋତବ୍ୟାଃ ପଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମାଣି ନମୋ ହିରଣ୍ୟବାହବେ ॥ ୧୪॥

ଇତି ସର୍ବାହୁତୀହୁତ୍ୱା ଚତୁର୍ଥ୍ୟନ୍ତେଷୁ ମନ୍ତ୍ରକୈଃ ।
ରତଂ ସତ୍ୟଂ କଦ୍ରୁଦ୍ରାୟ ଯସ୍ୟ ବକଂକତୀତି ଚ ॥ ୧୫॥

ଏତେଷୁ ଭୁବୁୟାଦ୍ବିଦ୍ୱାନନା ଜ୍ଞାତତ୍ରୟଂ ତଥା ।
ବ୍ୟାହୃତୀରଥ ହୁତ୍ୱା ଚ ତତଃ ସ୍ଥିଷ୍ଟକୃତଂ ହୁନେତ୍ ॥ ୧୬॥

ଇଧ୍ମଶେଷଂ ତୁ ନିର୍ବର୍ତ୍ତ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରୋଦକଂ ତଥା ।
ପୂର୍ଣ୍ଣମସୀତି ଯଜୁଷା ଜଲେନାନ୍ୟେନ ବୃଂହୟେତ୍ ॥ ୧୭॥

ବ୍ରାହ୍ମଣେଷ୍ଟମୃତମିତି ତଦ୍ଭଲଂ ଶିରସି କ୍ଷିପେତ୍ ।
ପ୍ରାଚ୍ୟାମିତି ଦିଶାଂ ଲିଙ୍ଗୈର୍ଦିକ୍ଷୁ ତୋୟଂ ବିନିକ୍ଷିପେତ୍ ॥ ୧୮॥

ବ୍ରହ୍ମଣେ ଦକ୍ଷିଣାଂ ଦତ୍ତ୍ୱା ଶାନ୍ତ୍ରି୍ୟ ପୁଲକମାହରେତ୍ ।
ଆହରିଷ୍ୟାମି ଦେବାନାଂ ସର୍ବେଷାଂ କର୍ମଗୁପ୍ତୟେ ॥ ୧୯॥

ଜାତବେଦସମେନଂ ତ୍ୱାଂ ପୁଲକୈଶ୍ଚାଦୟାମ୍ୟହମ୍ ।
ମନ୍ତ୍ରେଣାନେନ ତଂ ବହିଂ ପୁଲକୈଶ୍ଚାଦୟେତ୍ତତଃ ॥ ୨୦॥

ତ୍ରିଦିନଂ ଜ୍ୱଲନସ୍ଥିତୈ୍ୟ ଛାଦନଂ ପୁଲକୈଃ ସ୍ମୃତମ୍ ।
ବ୍ରାହ୍ମଣାନ୍-ଭୋଜୟେଦ୍-ଭକ୍ତ୍ୟା ସ୍ୱୟଂ ଭୁଞ୍ଜୀତ ବାଗ୍ୟତଃ ॥ ୨୧॥

ଭସ୍ମାଧିକ୍ୟମଭୀପୁଷ୍ପୁ ଅଧିକଂ ଗୋମୟଂ ହରେତ୍ ।
ଦିନତ୍ରୟେଣ ଯଦି ବା ଏକସ୍ଥିତିବସେଥବା ॥ ୨୨॥

ତୃତୀୟେ ବା ଚତୁର୍ଥେ ବା ପ୍ରାତଃ ସ୍ନାତ୍ୱା ସିତାମ୍ବରଃ ।
ଶୁକ୍ଳୟଜ୍ଞୋପବୀତୀ ଚ ଶୁକ୍ଳମାଲ୍ୟାନୁଲେପନଃ ॥ ୨୩॥

ଶୁକ୍ଳଦନ୍ତୋ ଭସ୍ମଦିଷ୍ଟୋ ମନ୍ତ୍ରେଣାନେନ ମନ୍ତ୍ରବିତ୍ ।
ଓଁ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତି ଚୋକ୍ତାୟ ଯୌଲକଂ ଭସ୍ମସଂତ୍ୟଜେତ୍ ॥ ୨୪॥

ତତ୍ର ଚାବାହନମୁଖାନୁପଚାରାଂସ୍ତୁ ଷୋଡଶ ।
କୁର୍ଯ୍ୟାଦ୍ୟାହୁତିଭିସ୍ତେବଂ ତତୋଽଗ୍ନିମୁପସଂହରେତ୍ ॥ ୨୫॥

ଅଗ୍ନିର୍ଭସ୍ମେତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ଗୃହଣୀୟାଦ୍-ଭସ୍ମ ଚୋତ୍ତରମ୍ ।
ଅଗ୍ନିରିତ୍ୟାଦିମନ୍ତ୍ରେଣ ପ୍ରମୃଜ୍ୟ ଚ ତତଃ ପରମ୍ ॥ ୨୬॥

ସଂଯୋଜ୍ୟ ଗନ୍ଧସଲିଲୈଃ କପିଳାମୃତକେଶ ବା ।
ଚନ୍ଦ୍ରକୁଙ୍କୁମକାଶ୍ମୀରମୁଶିରଂ ଚନ୍ଦନଂ ତଥା ॥ ୨୭॥

ଅଗରୁଦ୍ରିତୟଂ ଚୈବ ଚୂର୍ଣ୍ଣୟିତ୍ବା ତୁ ସୁକ୍ଷ୍ମତଃ ।
କ୍ଷିପେଦ୍-ଭସ୍ମନି ତତ୍ତ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୋମିତି ବ୍ରହ୍ମମନ୍ତ୍ରତଃ ॥ ୨୮॥

ପ୍ରଣବେନାହରେଦ୍ବିଦ୍ବାନ୍-ବୃହତୋ ବଚକାନଥ ।
ଅଶୋରଣୀୟାନିତି ହି ମନ୍ତ୍ରେଣ ଚ ବିଚକ୍ଷଣଃ ॥ ୨୯॥

ଇତ୍ଯଂ ଭସ୍ମ ସୁସଂପାଦ୍ୟ ଶୁଷ୍କମାଦୟ ମନ୍ତ୍ରବିତ୍ ।
ପ୍ରଣବେନ ବିମୃଜ୍ୟାଥ ସପ୍ତପ୍ରଣବମନ୍ତ୍ରିତମ୍ ॥ ୩୦॥

ଇଶାନେତି ଶିରୋଦେଶଂ ମୁଖଂ ତଦ୍-ପୁରୁଷେଣ ତୁ ।
ଉରୁଦେଶମଘୋରେଣ ଗୁହ୍ୟଂ ବାମେନ ମନ୍ତ୍ରୟେତ୍ ॥ ୩୧॥

ସଦ୍ୟୋଜାତେନ ବୈ ପାଦାନ୍-ସର୍ବାଙ୍ଗଂ ପ୍ରଣବେନ ତୁ ।
ତତ ଉତ୍ତୃତ୍ୟ ସର୍ବାଙ୍ଗମାପାଦତଲମସ୍ତକମ୍ ॥ ୩୨॥

ଆଚମ୍ୟ ବସନଂ ଧୌତଂ ତତଶ୍ଚୈତଦ୍-ପ୍ରଧାରୟେତ୍ ।
ପୁନରାଚମ୍ୟ କର୍ମ ସ୍ବଂ କର୍ତୁମର୍ହସି ସତ୍ତମ ॥ ୩୩॥

ଅଥ ଚତୁର୍ବିଧଂ ଭସ୍ମକଳ୍ପମ୍ । ପ୍ରଥମମନୁକଳ୍ପମ୍ । ଦ୍ବିତୀୟମୁପକଳ୍ପମ୍ ।
ଉପୋପକଳ୍ପଂ ତୃତୀୟମ୍ । ଅକଳ୍ପଂ ଚତୁର୍ଥମ୍ ।
ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରଂ ସମୁଦ୍-ଭୂତଂ ବିରଜାନଲଜମନୁକଳ୍ପମ୍ ।
ବନେ ଶୁଷ୍କଂ ଶକୃସ୍ତଂ ଗୃହ୍ୟ କଲ୍ଲୋକ୍ତବିଧିନା କଳ୍ପିତମୁପକଳ୍ପଂ ସ୍ୟାତ୍ ।
ଅରଣ୍ୟେ ଶୁଷ୍କଗୋମୟଂ ରୂକ୍ଷୀକୃତ୍ୟାନୁସଂଗୃହ୍ୟ ଗୋମୂତ୍ରେଃ ପିଣ୍ଡୀକୃତ୍ୟ
ୟଥାକଳ୍ପଂ ସଂସ୍କୃତମୁପୋପକଳ୍ପମ୍ । ଶିବାଲୟସ୍ଥମକଳ୍ପଂ ଶତକଳ୍ପଂ ଚ ।
ଇତ୍ଯଂ ଚତୁର୍ବିଧଂ ଭସ୍ମ ପାପଂ ନିକୃନ୍ତୟେନ୍ନୋଷଂ ଦଦାତୀତି ଭଗବାନ୍-କାଲାଗ୍ନିରୁଦ୍ରଃ ॥ ୩୪॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀବୃହତ୍ସାମିତ୍ୟୋପନିଷତ୍ପ୍ରତ୍ୟୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥ ୩॥

॥ ଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ଭୂସୁଷ୍ଟଃ କାଲାଗ୍ନିରୁଦ୍ରଂ ଭସ୍ମସ୍ନାନବିଧିଂ ବ୍ରୁହୀତି ।
ସ ହୋବାଚାଥ ପ୍ରଣବେନ ବିମୃଜ୍ୟାଥ ସପ୍ତପ୍ରଣବେନାଭିମନ୍ତ୍ରିତମାଗମେନ ତୁ
ତେନୈବ ଦିଗ୍-ବନ୍ଧନଂ କାରୟେତ୍-ପୁନରପି ତେନାସ୍ତମନ୍ତ୍ରେଣାଙ୍ଗାନି
ମୂର୍ଧାଦୀନ୍ୟୁଦ୍ଭୁଲୟେନ୍ନୁଲସ୍ନାନମିଦମୀଶାନାଦ୍ୟୋଃ ପଞ୍ଚଭିର୍ମନ୍ତ୍ରେସ୍ବନ୍ନଂ କ୍ରମାଦୁଦ୍ଭୁଲୟେତ୍ ।
ଇଶାନେତି ଶିରୋଦେଶଂ ମୁଖଂ ତତ୍-ପୁରୁଷେଶ ତୁ ।
ଉରୁଦେଶମଘୋରେଶ ଗୁହ୍ୟକଂ ବାମଦେବତଃ ।
ସଦ୍ୟୋଜାତେନ ବୈ ପାଦୋ ସର୍ବାଙ୍ଗଂ ପ୍ରଣବେନ ତୁ ।
ଆପାଦତଲମସ୍ତକଂ ସର୍ବାଙ୍ଗଂ ତତ୍ ଉଦ୍ଭୁଲ୍ୟାଚମ୍ୟ
ବସନଂ ଧୌତଂ ଶ୍ଵେତଂ ପ୍ରଧାରୟେଦ୍ବିଧିସ୍ନାନମିଦମ୍ ॥

ତତ୍ର ଶ୍ଳୋକା ଭବନ୍ତି —

ଭସ୍ମମୁଷ୍ଟିଂ ସମାଦାୟ ସଂହିତାମନ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ରିତାମ୍ ।
ମସ୍ତକାଘାଦପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ମଲସ୍ନାନଂ ପୁରୋଦିତମ୍ ॥ ୧॥

ତନ୍ନନ୍ଦେଶୈବ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ ବିଧିସ୍ନାନଂ ସମାଚରେତ୍ ।
ଇଶାନେ ପଞ୍ଚିଧା ଭସ୍ମ ବିକିରେନ୍ନୁର୍ତ୍ତ୍ନ ଯତ୍ରତଃ ॥ ୨॥

ମୁଖେ ଚତୁର୍ଥବକ୍ତ୍ରେଣ ଅଧୀରେଶାଷ୍ଟଧା ହୃଦି ।
ବାମେନ ଗୁହ୍ୟଦେଶେ ତୁ ତ୍ରିଦଶସ୍ଥାନଭେଦତଃ ॥ ୩॥

ଅଷ୍ଟାବକ୍ତ୍ରେନ ସାଧ୍ୟେନ ପଦାବୁଦ୍ଧିଲ୍ୟ ଯତ୍ରତଃ ।
ସର୍ବାଙ୍ଗୋଦ୍ଧୂଳନଂ କାର୍ଯ୍ୟଂ ରାଜନ୍ୟସ୍ୟ ଯଥାବିଧି ॥ ୪॥

ମୁଖଂ ବିନା ଚ ତତ୍ତ୍ୱର୍ତ୍ତମୁଦ୍ଧୂଳ୍ୟ କ୍ରମୟୋଗତଃ ।
ସଂଧ୍ୟାହୃୟେ ନିଶୀଥେ ଚ ତଥା ପୂର୍ବାବସାନୟୋଃ ॥ ୫॥

ସୁପ୍ତା ଭୁକ୍ତା ପୟଃ ପୀତ୍ୱା କୃତ୍ୱା ଚାବଶ୍ୟକାଦିକମ୍ ।
ଦ୍ରିୟଂ ନପୁଂସକଂ ଗୃହ୍ୟଂ ବିତାଲଂ ବକମୂଷିକମ୍ ॥ ୬॥

ସ୍ୱଷ୍ଟା ତଥାବିଧାନନ୍ୟାନ୍ଭସ୍ମସ୍ନାନଂ ସମାଚରେତ୍ ।
ଦେବାଗ୍ନିଗୁରୁବୃଦ୍ଧାନାଂ ସମୀପେଃ କ୍ତ୍ୟଜଦର୍ଶନେ ॥ ୭॥

ଅଶୁଦ୍ଧଭୂତଲେ ମାର୍ଗେ କୁର୍ଯ୍ୟନ୍ନୋଦ୍ଧୂଳନଂ ବ୍ରତୀ ।
ଶଙ୍ଖତୋୟେନ ମୂଳେନ ଭସ୍ମନା ମିଶ୍ରଣଂ ଭବେତ୍ ॥ ୮॥

ୟୋଜିତଂ ଚନ୍ଦନେନୈବ ବାରିଣା ଭସ୍ମସଂଯୁତମ୍ ।
ଚନ୍ଦନେନ ସମାଲିଖେଦ୍ଧଜ୍ଞାନଦଂ ଚୂର୍ଣ୍ଣମେବ ତତ୍ ॥ ୯॥

ମଧ୍ୟାହ୍ନ-ପ୍ରାତଃକାଳେୟଂ ତୋୟଂ ତଦନୁ ବର୍ଜୟେତ୍ ।।
ଅଥ ଭୁସୁଷ୍ଟୋ ଭଗବନ୍ତଂ କାଳାଗ୍ନିରୁଦ୍ରଂ ତ୍ରିପୁଷ୍ତବିଧିଂ ପପ୍ରଚ୍ଛ ।।

ତତ୍ତ୍ରେତେ ଶ୍ଳୋକା ଭବନ୍ତି ———

ତ୍ରିପୁଷ୍ତଂ କାରୟେତ୍-ପଶ୍ଚାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମବିଷ୍ଣୁଶିବାତ୍ମକମ୍ ।
ମଧ୍ୟାହ୍ନାଲିଭିରାଦାୟ ତିସ୍ତୁତିର୍ମୂଳମନ୍ତବଃ ।। ୧୦।।

ଅନାମାମଧ୍ୟମାହ୍ନୀଷ୍ଟେରଥବା ସ୍ୟାତ୍ରିପୁଷ୍ତକମ୍ ।
ଉତ୍ତୁଲୟେନ୍ନୁଷଂ ବିପ୍ରଃ କ୍ଷତ୍ରିୟସ୍ତୁଚ୍ଛିରୋଦିତମ୍ ।। ୧୧।।

ଦ୍ଵାତ୍ରିଂଶସ୍ଥାନକେ ଚାର୍ଯଂ ଷୋଡ଼ଶସ୍ଥାନକେଽପି ବା ।
ଅଷ୍ଟସ୍ଥାନେ ତଥା ଚୈବ ପଞ୍ଚସ୍ଥାନେଽପି ଯୋଜୟେତ୍ ।। ୧୨।।

ଉତ୍ତମାଙ୍ଗେ ଲଲାଟେ ଚ କର୍ଣ୍ଣୟୋର୍ନେତ୍ରୟୋସ୍ତଥା ।
ନାସାବକ୍ତ୍ରେ ଗଲେ ଚୈବମଂସଦ୍ଵୟମତଃ ପରମ୍ ।। ୧୩।।

କୂର୍ପରେ ମଣିବନ୍ଧେ ଚ ହୃଦୟେ ପାର୍ଶ୍ଵୟୋର୍ଦ୍ଵୟୋଃ ।
ନାଭୌ ଗୁହ୍ୟଦ୍ଵୟେ ଚୈବମୂର୍ବୋଃ ସ୍ତ୍ରିଶ୍ଚିମ୍ବଜାନୁନୀ ।। ୧୪।।

ଜଞ୍ଜାଦ୍ଵୟେ ଚ ପାଦୌ ଚ ଦ୍ଵାତ୍ରିଂଶତ୍ସ୍ଥାନମୁତ୍ତମମ୍ ।
ଅଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ୟଷ୍ଟବିଦ୍ୟେଶାନ୍ତିକ୍ପାଳାନୁସ୍ତୁଭିଃ ସହ ।। ୧୫।।

ଧରୋ ଧ୍ରୁବଶ୍ଚ ସୋମଶ୍ଚ କୃପଶ୍ଚୈବାନିଲୋଽନଲଃ ।
ପ୍ରତ୍ୟୁଷଶ୍ଚ ପ୍ରଭାସଶ୍ଚ ବସବୋଽଷ୍ଟାବିତୀରିତାଃ ।। ୧୬।।

ଏତେଷାଂ ନାମମନ୍ତ୍ରେଣ ତ୍ରିପୁଷ୍ତାନ୍-ଧାରୟେଦ୍ଧୃପଃ ।
ବିଦଧ୍ୟାତ୍-ଷୋଡ଼ଶସ୍ଥାନେ ତ୍ରିପୁଷ୍ତଂ ତୁ ସମାହିତଃ ।। ୧୭।।

ଶୀର୍ଷକେ ଚ ଲଲାଟେ ଚ କର୍ଣ୍ଣେ କର୍ଣ୍ଣେଂଽସକଦ୍ଭୟେ ।
କୁର୍ପରେ ମଣିବନ୍ଧେ ଚ ହୃଦୟେ ନାଭିପାର୍ଶ୍ବୟୋଃ ॥ ୧୮॥

ପୃଷ୍ଠେ ଚୈକଂ ପ୍ରତିସ୍ଥାନଂ ଜପେତ୍ରାପିଦେବତାଃ ।
ଶିବଂ ଶକ୍ତିଂ ଚ ସାଦାଖ୍ୟମୀଶଂ ବିଦ୍ୟାଖ୍ୟମେବ ଚ ॥ ୧୯॥

ବାମାଦିନବଶକ୍ତିଶ୍ଚ ଏତେ ଷୋଡଶ ଦେବତାଃ ।
ନାସତେ୍ୟା ଦସ୍ରକଶ୍ଚୈକ ଅଶ୍ବିନୌ ଦ୍ବୌ ସମୀରିତୌ ॥ ୨୦॥

ଅଥବା ମୂର୍ଧ୍ନ୍ୟଲୀକେ ଚ କର୍ଣ୍ଣୟୋଃ ଶୂସନେ ତଥା ।
ବାହୁଦ୍ଭୟେ ଚ ହୃଦୟେ ନାଭ୍ୟାମୂର୍ବୋର୍ଯ୍ୟୁଗେ ତଥା ॥ ୨୧॥

ଜାନୁଦ୍ଭୟେ ଚ ପଦୟୋଃ ପୃଷ୍ଠଭାଗେ ଚ ଷୋଡଶ ।
ଶିବଶ୍ଚେନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚ ରୁଦ୍ରାକୌ ବିଘ୍ନେଶୋ ବିଷ୍ଣୁରେବ ଚ ॥ ୨୨॥

ଶ୍ରୀଶ୍ଚୈବ ହୃଦୟେଶଶ୍ଚ ତଥା ନାଭୌ ପ୍ରଜାପତିଃ ।
ନାଗଶ୍ଚ ନାଗକନ୍ୟାଶ୍ଚ ଉଭେ ଚ ଋଷିକନ୍ୟକେ ॥ ୨୩॥

ପାଦୟୋଶ୍ଚ ସମୁଦ୍ରାଶ୍ଚ ତୀର୍ଥାଃ ପୃଷ୍ଠେଽପି ଚ ସ୍ଥିତାଃ ।
ଏବଂ ବା ଷୋଡଶସ୍ଥାନମଷ୍ଟସ୍ଥାନମଧୋତ୍ୟତେ ॥ ୨୪॥

ଗୁରୁସ୍ଥାନଂ ଲଲାଟଂ ଚ କର୍ଣ୍ଣଦ୍ଭୟମବାହୁରମ୍ ।
ଅସୟୁଗ୍ମଂ ଚ ହୃଦୟଂ ନାଭିରିତ୍ୟଷ୍ଟମଂ ଭବେତ୍ ॥ ୨୫॥

ବ୍ରହ୍ମା ଚ ଋଷୟଃ ସପ୍ତ ଦେବତାଶ୍ଚ ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତାଃ ।
ଅଥବା ମସ୍ତକଂ ବାହୁ ହୃଦୟଂ ନାଭିରେବ ଚ ॥ ୨୬॥

ପଞ୍ଚି ସ୍ଥାନାନ୍ୟମୁନ୍ୟାହୁର୍ଭସ୍ମତତ୍ତ୍ୱବିଦୋ ଜନାଃ ।
ୟଥାସମ୍ଭବତଃ କୁର୍ୟାଦେଶକଲାଦ୍ୟପେକ୍ଷୟା ॥ ୨୭॥

ଉତ୍କୂଳନେଃପ୍ୟଶକ୍ତଶ୍ଚେତ୍ରିପୁଷ୍ପାଦୀନି କାରୟେତ୍ ।
ଲଲାଟେ ହୃଦୟେ ନାଭୌ ଗଲେ ଚ ମଣିବନ୍ଧୟେଃ ॥ ୨୮॥

ବାହୁମଧ୍ୟେ ବାହୁମୂଳେ ପୃଷ୍ଠେ ଚୈବ ଚ ଶୀର୍ଷକେ ॥
ଲଲାଟେ ବ୍ରହ୍ମଣେ ନମଃ । ହୃଦୟେ ହବ୍ୟବାହନାୟ ନମଃ ।
ନାଭୌ ସ୍ୱନ୍ୟାୟ ନମଃ । ଗଲେ ବିଷ୍ଣୁବେ ନମଃ ।
ମଧ୍ୟେ ପ୍ରଭଞ୍ଜିନାୟ ନମଃ । ମଣିବନ୍ଧେ ବସୁଭ୍ୟୋ ନମଃ ।
ପୃଷ୍ଠେ ହରୟେ ନମଃ । କୁକୁଦି ଶଂଭବେ ନମଃ ।
ଶିରସି ପରମାତ୍ମନେ ନମଃ । ଇତ୍ୟାଦିସ୍ଥାନେଷୁ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରଂ ଧାରୟେତ୍ ।
ତ୍ରିନେତ୍ରଂ ତ୍ରିଗୁଣାଧାରଂ ତ୍ରୟାଣାଂ ଜନକଂ ପ୍ରଭୁମ୍ ।
ସ୍ମରନ୍ନମଃ ଶିବାୟେତି ଲଲାଟେ ତତ୍ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରକମ୍ ॥ ୨୯॥

କୂର୍ପରାଧଃ ପିତୃଭ୍ୟାଂ ତୁ ଈଶାନାଭ୍ୟାଂ ତଥୋପରି ।
ଇଶାଭ୍ୟାଂ ନମ ଇତ୍ୟୁକ୍ତା ପାର୍ଶ୍ୱୟୋଷ୍ଠ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରକମ୍ ॥ ୩୦॥

ସ୍ୱଚ୍ଛାଭ୍ୟାଂ ନମ ଇତ୍ୟୁକ୍ତା ଧାରୟେତ୍-ପ୍ରକୋଷ୍ଠୟୋଃ ।
ଭୀମାୟେତି ତଥା ପୃଷ୍ଠେ ଶିବାୟେତି ଚ ପାର୍ଶ୍ୱୟୋଃ ॥ ୩୧॥

ନୀଳକଣ୍ଠାୟ ଶିରସି କ୍ଷିପେତ୍ସର୍ବାତ୍ମନେ ନମଃ ।
ପାପଂ ନାଶୟତେ କୃତ୍ସ୍ନମପି ଜନ୍ମାନ୍ତରାଜିତମ୍ ॥ ୩୨॥

କଣ୍ଠୋପରି କୃତଂ ପାପଂ ନଷ୍ଟଂ ସ୍ୟାତ୍ତ୍ର ଧାରଣାତ୍ ।
କର୍ଣ୍ଣେ ତୁ ଧାରଣାକ୍ଷର୍ଣ୍ଣରୋଗାଦିକୃତପାତକମ୍ ॥ ୩୩॥

ବାହ୍ୟୋବାହୁକୃତଂ ପାପଂ ବକ୍ଷ୍ୟମ୍ ମନସା କୃତମ୍ ।
ନାଭ୍ୟାଂ ଶିଶ୍ନୁକୃତଂ ପାପଂ ପୃଷ୍ଠେ ଗୁଦକୃତଂ ତଥା ॥ ୩୪॥

ପାର୍ଶ୍ଵୟୋର୍ଧାରଣାପାପଂ ପରସ୍ତ୍ୟାଲିଙ୍ଗନାଦିକମ୍ ।
ତଦ୍-ଭସ୍ମଧାରଣଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ତତ୍ତ୍ୱେବ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରକମ୍ ॥ ୩୫॥

ବ୍ରହ୍ମବିଷ୍ଣୁମହେଶାନାଂ ତ୍ରୟ୍ୟଗ୍ନାନାଂ ଚ ଧାରଣମ୍ ।
ଗୁଣଲୋକତ୍ରୟ୍ୟାଣାଂ ଚ ଧାରଣଂ ତେନ ବୈ ଶୁଭମ୍ ॥ ୩୬॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀବୃହତ୍ସାବାଲୋପନିଷତ୍ସୁଚତୁର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥ ୪॥

॥ ପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ମାନସୋକେନ ମନ୍ତ୍ରେଣ ମନ୍ତ୍ରିତଂ ଭସ୍ମ ଧାରୟେତ୍ ।
ଉର୍ଧ୍ଵପୁଣ୍ଡ୍ରଂ ଭବେନ୍ନାମଂ ମଧ୍ୟପୁଣ୍ଡ୍ରଂ ତ୍ରିୟାୟୁଷମ୍ ॥ ୧॥

ତ୍ରିୟାୟୁଷାଶି କୁରୁତେ ଲଲାଟେ ଚ ଭୂଜଦ୍ଵୟେ ।
ନାଭୌ ଶିରସି ହୃଦ୍ଘାତ୍ତୈ ବ୍ରାହ୍ମଣାଃ କ୍ଷତ୍ରିୟାସ୍ତଥା ॥ ୨॥

ତ୍ରେବର୍ଣ୍ଣକାନାଂ ସର୍ବେଷାମଗ୍ନିହୋତ୍ରସମୁଦ୍-ଭବମ୍ ।
ଇଦଂ ମୁଖ୍ୟଂ ଗୃହସ୍ଥାନାଂ ବିରଜାନଲଜଂ ଭବେତ୍ ॥ ୩॥

ବିରଜାନଲଜଂ ଚୈବ ଧାର୍ଯ୍ୟଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ମହର୍ଷିଭିଃ ।
ଔପାସନସମୁପ୍ସନ୍ନଂ ଗୃହସ୍ଥାନାଂ ବିଶେଷତଃ ॥ ୪॥

ସମିଦଗ୍ନିସମୁପ୍ତନ୍ ଧାର୍ଯ୍ୟଂ ବୈ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣା ।
ଶୁଦ୍ରାଣାଂ ଶ୍ରୋତ୍ରୀୟାଗାରପଚନାଗ୍ନିସମୁଦ୍-ଭବନ୍ ॥ ୫॥

ଅନ୍ୟେଷାମପି ସର୍ବେଷାଂ ଧାର୍ଯ୍ୟଂ ଚୈବାନଲୋଦ୍-ଭବନ୍ ।
ୟତୀନାଂ ଜ୍ଞାନଦଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ବନସ୍ଥାନାଂ ବିରକ୍ତିଦନ୍ ॥ ୬॥

ଅତିବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମାଣାଂ ତୁ ଶୁଶାନାଗ୍ନିସମୁଦ୍-ଭବନ୍ ।
ସର୍ବେଷାଂ ଦେବାଲୟସ୍ଥଂ ଭସ୍ମ ଶିବାଗ୍ନିଜଂ ଶିବୟୋଗିନାନ୍ ।
ଶିବାଲୟସ୍ଥଂ ତଲ୍ଲିଙ୍ଗଲିପ୍ତଂ ବା ମନ୍ତ୍ରସଂସ୍କାରଦୟଂ ବା ।
ତତ୍ତ୍ୱେତେ ଶ୍ଳୋକା ଭବନ୍ତି ।
ତେନାଧୀତଂ ଶୁତଂ ତେନ ତେନ ସର୍ବମନୁଷ୍ଠିତନ୍ ।
ୟେନ ବିପ୍ରେଣ ଶିରସି ତ୍ରିପୁଷ୍ପଂ ଭସ୍ମନା ଧୃତନ୍ ॥ ୭॥

ତ୍ୟକ୍ତବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମାଚାରୋ ଲୁପ୍ତସର୍ବକ୍ରିୟୋଽପି ଯଃ ।
ସକୃତ୍ରିୟକ୍ତିପୁଷ୍ପାଙ୍ଗଧାରଣାସ୍ରୋଽପି ପୂଜ୍ୟତେ ॥ ୮॥

ୟେ ଭସ୍ମଧାରଣାଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା କର୍ମ କୁର୍ବନ୍ତି ମାନବାଃ ।
ତେଷାଂ ନାସ୍ତି ବିନିର୍ମୋକ୍ଷଃ ସଂସାରାଞ୍ଜନ୍ମକୋଟିଭିଃ ॥ ୯॥

ମହାପାତକୟୁକ୍ତାନାଂ ପୂର୍ବଜନ୍ମାର୍ଜିତାଗସ୍ୟାନ୍ ।
ତ୍ରିପୁଷ୍ପୋଦ୍ଭବନଦ୍ୱେଷୋ ଜାୟତେ ସୁଦୃଢ଼ଂ ବୁଧାଃ ॥ ୧୦॥

ୟେଷାଂ କୋପୋ ଭବେଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଲ୍ଲଲାଟେ ଭସ୍ମଦର୍ଶନାତ୍ ।
ତେଷାମୁପୁଞ୍ଜିସାଂକର୍ଯ୍ୟମନୁମେୟଂ ବିପଶ୍ଚିତା ॥ ୧୧॥

ୟେଷାଂ ନାସ୍ତି ମୁନେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଶ୍ରୌତେ ଭସ୍ମନି ସର୍ବଦା ।
ଗର୍ଭାଧାନାଦିସଂସ୍କାରସ୍ତେଷାଂ ନାସ୍ତୀତି ନିଶ୍ଚୟଃ ॥ ୧୨॥

ଯେ ଭସ୍ମଧାରଣଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ନରାଃ କୁର୍ବନ୍ତି ତାତନମ୍ ।
ତେଷାଂ ଚଣ୍ଡାଲତୋ ଜନ୍ମ ବ୍ରହ୍ମନୃଦ୍ୟଂ ବିପଚ୍ଛିତା ॥ ୧୩॥

ଯେଷାଂ କ୍ରୋଧୋ ଭବେଦ୍-ଭସ୍ମଧାରଣେ ତତ୍-ପ୍ରମାଣକେ ।
ତେ ମହାପାତକୈର୍ଯୁକ୍ତା ଇତି ଶାସ୍ତ୍ରସ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟଃ ॥ ୧୪॥

ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରଂ ଯେ ବିନିନ୍ଦନ୍ତି ନିନ୍ଦନ୍ତି ଶିବମେବ ତେ ।
ଧାରୟନ୍ତି ଚ ଯେ ଭକ୍ତ୍ୟା ଧାରୟନ୍ତି ଶିବଂ ଚ ତେ ॥ ୧୫॥

ଧିଗ୍ଭସ୍ମରହିତଂ ଭାଲଂ ଧିଗ୍-ଗ୍ରାମମଶିବାଲୟମ୍ ।
ଧିଗନୀଶାର୍ଚ୍ଚନଂ ଜନ୍ମ ଧିଗ୍-ବିଦ୍ୟାମଶିବାଶ୍ରୟମ୍ ॥ ୧୬॥

ରୁଦ୍ରାଗ୍ନେୟପୁରଂ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ ତଦ୍-ଭସ୍ମ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତମ୍ ।
ତସ୍ମାତ୍ତର୍ବେଷୁ କାଲେଷୁ ବୀର୍ଯ୍ୟବାନ୍ଭସ୍ମସଂଯୁତଃ ॥ ୧୭॥

ଭସ୍ମନିଷ୍ଠସ୍ୟ ଦହ୍ୟନ୍ତେ ଦୋଷା ଭସ୍ମାଗ୍ନିସଂଗମାତ୍ ।
ଭସ୍ମସ୍ନାନବିଶୁଦ୍ଧାତ୍ମା ଭସ୍ମନିଷ୍ଠ ଇତି ସ୍ମୃତଃ ॥ ୧୮॥

ଭସ୍ମସଂଦିଗ୍ଧସର୍ବାଙ୍ଗୋ ଭସ୍ମଦୀପ୍ତତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରକଃ ।
ଭସ୍ମଶାୟୀ ଚ ପୁରୁଷୋ ଭସ୍ମନିଷ୍ଠ ଇତି ସ୍ମୃତଃ ॥ ୧୯॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀବୃହଜ୍ଞାବାଲୋପନିଷସୁପଞ୍ଚମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥ ୫॥

॥ ଷଷ୍ଠଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ଭୁସୁଷ୍ଠଃ କାଲାଗ୍ନିରୁଦ୍ରଂ ନାମପଞ୍ଚିକସ୍ୟ ମାହାତ୍ମ୍ୟଂ ବ୍ରୁହୀତି ହୋବାଚ ।
ଅଥ ବସିଷ୍ଠବଂଶଜସ୍ୟ ଶତଭାର୍ଯ୍ୟାସମେତସ୍ୟ ଧନଂଜୟସ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ୟ
ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭାର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରଃ କରୁଣ ଇତି ନାମ ତସ୍ୟ ଶୁଚିସ୍ଥିତା ଭାର୍ଯ୍ୟା ।
ଅସୌ କରୁଣୋ ଭ୍ରାତୃବୈରମସହମାନୋ ଭବାନୀତଚସ୍ତ୍ରଂ ନୃସିଂହମଗମତ୍ ।
ତତ୍ର ଦେବସମୀପେନ୍ଦ୍ୟେନୋପାୟନାର୍ଥଂ ସମର୍ପିତଂ ଜମ୍ବୀରଫଲଂ ଗୃହୀତ୍ବାଜିହ୍ମଋଦା
ତତ୍ରସ୍ଥା ଅଶପନ୍ଦ୍ୟାପ ମକ୍ଷିକୋ ଭବ ବର୍ଷାଣାଂ ଶତମିତି ।
ସୋଽପି ଶାପମାଦାୟ ମକ୍ଷିକା ସନ୍ସ୍ପତେଷ୍ଠିତଂ ତସ୍ୟୈ ନିବେଦ୍ୟ ମାଂ ରକ୍ଷେତି
ସ୍ୱଭାର୍ଯ୍ୟାମବଦଋଦା ମକ୍ଷିକୋଽଭବଋମେବଂ ଜ୍ଞାତ୍ୱା ଜ୍ଞାତୟତ୍ସୈଲମଧ୍ୟେ ହ୍ୟଧାରୟନ୍ସା
ମୃତଂ ପତିମାଦାୟାରୁକ୍ଷତୀମଗମଦ୍-ଭୋ ଶୁଚିସ୍ଥିତେଽମୁଂ ଜୀବୟେତି ସୋବାଚ
ଶୋକେନାଲମରୁକ୍ଷତ୍ୟହମୁଂ ଜୀବୟାମ୍ୟଦ୍ୟ ବିଭୂତିମାଦାୟେତି ।

ଏଷାଗ୍ନିହୋତ୍ରଜଂ ଭସ୍ମ —

ମୃତ୍ୟୁଂଜୟେନ ମନ୍ତ୍ରେଣ ମୃତଜନ୍ତୌ ତଦାକ୍ଷିପତ୍ ।
ମନ୍ଦବାୟୁସ୍ତଦା ଜଜ୍ଞେ ବ୍ୟଜନେନ ଶୁଚିସ୍ଥିତଃ ॥ ୧॥

ଉଦତିଷ୍ଠଋଦା ଜନ୍ତୁର୍ଭସ୍ମନୋଽସ୍ୟ ପ୍ରଭାବତଃ ।
ତତୋ ବର୍ଷଶତେ ପୂର୍ଣ୍ଣେ ଜ୍ଞାତିରେକୋ ହ୍ୟଧାରୟତ୍ ॥ ୨॥

ଭସ୍ମୈବ ଜୀବୟାମାସ କାଶ୍ୟାଂ ପଞ୍ଚି ତଦାଭବନ୍ ।
ଦେବାନପି ତଥାଭୂତାନ୍ନାମପ୍ୟେତାଦୃଶଂ ପୁରା ॥ ୩॥

ତସ୍ମାତ୍ତୁ ଭସ୍ମନାଂ ଜନ୍ତୁଂ ଜୀବୟାମି ତଦାନନ୍ଦେ ।
ଇତ୍ୟେବମୁକ୍ତା ଭଗବାନ୍ଧର୍ଯ୍ୟାଶିଃ ସମଜାୟତ ॥ ୪॥

ସ୍ୱରୂପଂ ଚ ତତୋ ଗତ୍ୱା ସ୍ୱମାଶ୍ରମପଦଂ ଯୟାବିତି ॥

ଇଦାନୀମସ୍ୟ ଭସ୍ମନଃ ସର୍ବାଘ୍ନକ୍ଷଣସାମର୍ଥ୍ୟଂ ବିଧତ୍ ଇତ୍ୟାହ ।
ଶ୍ରୀଗୌତମବିବାହକାଳେ ତାମହଲ୍ୟାଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ବା ସର୍ବେ ଦେବାଃ କାମାତୁରା ଅଭବନ୍ ।
ତଦା ନଷ୍ଟଜ୍ଞାନା ଦୁର୍ବାସସଂ ଗତ୍ବା ପପ୍ରୁକ୍ଷଃ ।
ସ ତଦୋଷଂ ଶମୟିଷ୍ୟାମୀତ୍ୟୁବାଚ ।
ତତଃ ଶତରୁଦ୍ରେଣ ମନ୍ତ୍ରେଣ ମନ୍ତ୍ରିତଂ ଭସ୍ମ ବୈ ପୁରା ।
ମୟାପି ଦତ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାଦି ଶାନ୍ତମ୍ ।
ଇତ୍ୟେବମୁକ୍ତ୍ବା ଦୁର୍ବାସା ଦତ୍ତବାନ୍ଭସ୍ମ ଚୋତ୍ତମମ୍ ।
ଜାତା ମଦୃତନାସ୍ରବେ ଯୁୟଂ ତେଽପିକତେଜସଃ ॥ ୫॥

ଶତରୁଦ୍ରେଣ ମନ୍ତ୍ରେଣ ଭସ୍ମୋଘ୍ନିତବିଗ୍ରହାଃ ।
ନିର୍ଧୂତରଜସଃ ସର୍ବେ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ବୟଂ ମୁନେ ॥ ୬॥

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟମେତଜ୍ଞାନୀମୋ ଭସ୍ମସାମର୍ଥ୍ୟମୀଦୃଶମ୍ ।
ଅସ୍ୟ ଭସ୍ମନଃ ଶକ୍ତିମନ୍ୟାଂ ଶୃଣୁ ।
ଏତଦେବ ହରିଶଂକରଘ୍ନୋର୍ଜ୍ଜ୍ଵାନପ୍ରଦମ୍ ।
ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାଦିପାପନାଶକମ୍ ।
ମହାବିଭୂତିଦମିତି ଶିବବକ୍ଷସି ସ୍ଥିତଂ ନଶେନାଦାୟ ପ୍ରଣବେନାଭିମନ୍ତ୍ୟ ଗାୟତ୍ରୀ
ପଞ୍ଚାକ୍ଷରେଣାଭିମନ୍ତ୍ୟ ହରିର୍ମସ୍ତକଗାତ୍ରେଷୁ ସମର୍ପୟେତ୍ ।
ତଥା ହୃଦି ଧ୍ୟାୟସ୍ଵେତି ହରିମୁକ୍ତ୍ବା ହରଃ ସ୍ଵହୃଦି ଧ୍ୟାତ୍ବା ଦୃଷ୍ଟୋ ଦୃଷ୍ଟ ଇତି ଶିବମାହ ।
ତତୋ ଭସ୍ମ ଭକ୍ଷୟେତି ହରିମାହ ହରସ୍ତତଃ ।
ଭକ୍ଷୟିଷ୍ୟେ ଶିବଂ ଭସ୍ମ ସ୍ନାତ୍ବାହଂ ଭସ୍ମନା ପୁରା ॥ ୭॥

ପୃଷ୍ଠେଶ୍ଵରଂ ଭକ୍ତିଗମ୍ୟଂ ଭସ୍ମାଭକ୍ଷୟଦତ୍ୟୁତଃ ।
ତତ୍ରାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟମତୀବାସୀତ୍-ପ୍ରତିବିମ୍ବସମଦ୍ୟୁତିଃ ॥ ୮॥

ବାସୁଦେବଃ ଶୁଦ୍ଧମୁକ୍ତାଫଳବର୍ଣ୍ଣୋଽଭବତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ।
ତଦାପ୍ରଭୃତି ଶୁକ୍ଳାଭୋ ବାସୁଦେବଃ ପ୍ରସନ୍ନବାନ୍ ॥ ୯॥

ନ ଶକ୍ୟଂ ଭସ୍ମନୋ ଜ୍ଞାନଂ ପ୍ରଭାବଂ ତେ କୁତୋ ବିଭୋ ।
ନମସ୍ତେଽସ୍ତୁ ନମସ୍ତେଽସ୍ତୁ ତ୍ୱାମହଂ ଶରଣଂ ଗତଃ ॥ ୧୦॥

ତ୍ୱପ୍ତାଦୟୁଗଲେ ଶଂଭୋ ଭକ୍ତିରସ୍ତୁ ସଦା ମମ ।
ଭସ୍ମଧାରଣସଂପନ୍ନୋ ମମ ଭକ୍ତୋ ଭବିଷ୍ୟତି ॥ ୧୧॥

ଅତ ଏବୈଷା ଭୂତିର୍ଭୂତିକରୀତ୍ୟୁକ୍ତା ।
ଅସ୍ୟ ପୁରସ୍ତାଦ୍‌ସବ ଆସନ୍-ରୁଦ୍ରା ଦକ୍ଷିଣତ ଆଦିତ୍ୟାଃ ପଶ୍ଚାଦ୍‌ବିଶ୍ୱେଦେବା
ଉତ୍ତରତୋ ବ୍ରହ୍ମବିଷ୍ଣୁମହେଶ୍ୱରା ଯାତ୍ୟାଂ ସୂର୍ଯ୍ୟାଚନ୍ଦ୍ରମକ୍ଷୌ ପାର୍ଶ୍ୱୟୋଃ ।

ତଦେତଦ୍‌ବୃତ୍ତାତ୍ୟୁକ୍ତମ୍ —

ରଚୋ ଅକ୍ଷରେ ପରମେ ବ୍ୟୋମନ୍‌ୟସ୍ମିନ୍ନେବା ଅଧିବିଶ୍ୱେ ନିଷେଦୁଃ ।
ୟସ୍ତନ୍ନ ବେଦ କିମୃତା କରିଷ୍ୟତି ଯ ଇତ୍ତଦ୍‌ଦ୍ୱିଦୁସ୍ତ ଇମେ ସମାସତେ ।
ୟ ଏତଦ୍‌-ବୃହଜ୍ଞାବାଲଂ ସାର୍ବକାମିକଂ ମୋକ୍ଷଦ୍ୱାରମୃତ୍ୟୁଂ ଯଜୁର୍ମୟଂ
ସାମମୟଂ ବ୍ରହ୍ମମୟମମୃତମୟଂ ଭବତି ।
ୟ ଏତଦ୍‌-ବୃହଜ୍ଞାବାଲଂ ବାଲୋ ବା ଯୁବା ବା ବେଦ ସ ମହାନ୍‌ଭବତି ।
ସ ଗୁରୁଃ ସର୍ବେଷାଂ ମନ୍ତ୍ରାଣାମୁପଦେଷ୍ଟା ଭବତି ।
ମୃତ୍ୟୁତାରକଂ ଗୁରୁଣା ଲବ୍ଧଂ କଣ୍ଠେ ବାହୌ ଶିଖାୟାଂ ବଧ୍ନାତ ।
ସପ୍ତଦ୍ୱୀପବତୀ ଭୂମିର୍ଦକ୍ଷିଣାର୍ଥଂ ନାବକଳ୍ପତେ ତସ୍ମାନ୍ନିଜୟା ଯାଂ କାଂଚିଦ୍ଭାଂ
ଦଦ୍ୟାତ୍ତା ଦକ୍ଷିଣା ଭବତି ॥ ୧୨॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀବୃହଜ୍ଞାବାଲୋପନିଷସ୍ତୁଷଷ୍ଠଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥ ୬॥

॥ ସପ୍ତମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ଜନକୋ ବୈଦେହୋ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ୟମୁପସମେତ୍ୟାବାତ ଭଗବନ୍ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରବିଧିଂ ନୋ ବ୍ରୁହୀତି ।
ସ ହୋବାତ ସଦ୍ୟୋଜାତାଦିପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମମନ୍ତ୍ରେଃ ପରିଗୃହ୍ୟାଗ୍ନିରିତି
ଭସ୍ମେତ୍ୟଭିମନ୍ତ୍ୟ ମାନସ୍ତୋକ ଇତି ସମୁଜ୍ଞତ୍ୟ ତ୍ରିୟାୟୁଷମିତି
ଜଲେନ ସଂମୃଜ୍ୟ ତ୍ର୍ୟମ୍ବକମିତି ଶିରୋଲଲାଟବକ୍ଷଃସ୍ନାକ୍ଷେଷୁ ଧୃତ୍ୱା
ପୁତୋ ଭବତି ମୋକ୍ଷୀ ଭବତି ଶତରୁଦ୍ରେଣ ଯତ୍ତଫଲମବପ୍ନୋତି
ତତ୍ତଫଲମଶୁତେ ସ ଏଷ ଭସ୍ମଜ୍ୟୋତିରିତି ବୈ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ୟଃ ॥ ୧॥

ଜନକୋ ହ ବୈଦେହଃ ସ ହୋବାତ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ୟଂ ଭସ୍ମଧାରଣାକ୍ରିଂ ଫଲମଶୁତ ଇତି ।
ସ ହୋବାତ ତଦ୍-ଭସ୍ମଧାରଣାଦେବ ମୁକ୍ତିର୍ଭବତି ତଦ୍-ଭସ୍ମଧାରଣାଦେବ ଶିବସାୟୁଜ୍ୟମବାପ୍ନୋତି
ନ ସ ପୁନରାବର୍ତ୍ତତେ ନ ସ ପୁନରାବର୍ତ୍ତତେ ସ ଏଷ ଭସ୍ମଜ୍ୟୋତିରିତି ବୈ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ୟଃ ॥ ୨॥

ଜନକୋ ହ ବୈଦେହଃ ସ ହୋବାତ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ୟଂ ଭସ୍ମଧାରଣାକ୍ରିଂ ଫଲମଶୁତେ ନ ବେତି ।
ତତ୍ର ପରମହଂସା ନାମ
ସଂବର୍ତ୍ତକାରୁଣିଶ୍ଚେତକେତୁଦୁର୍ବାସରୁନିଦାଘଜତଭରତଦତ୍ତାତ୍ରେୟର୍ବେତକଭୁସୁଣୁପ୍ରଭୃତୟୋ
ବିଭୂତିଧାରଣାଦେବ ମୁକ୍ତାଃ ସୁଃ ସ ଏଷ ଭସ୍ମଜ୍ୟୋତିରିତି ବୈ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ୟଃ ॥ ୩॥

ଜନକୋ ହ ବୈଦେହଃ ସ ହୋବାତ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ୟଂ ଭସ୍ମସ୍ନାନେନ କିଂ ଜାୟତ ଇତି ।
ୟସ୍ୟ କସ୍ୟଚିକ୍ଛରୀରଂ ଯାବନ୍ତୋ ରୋମକୂପାସ୍ତ୍ରାବନ୍ତି ଲିଙ୍ଗାନି ଭୃତ୍ୱା ତିଷ୍ଠନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ
ବା କ୍ଷତ୍ରିୟୋ ବା ବୈଶ୍ୟୋ ବା ଶୂଦ୍ରୋ ବା ତଦ୍-ଭସ୍ମଧାରଣାଦେତକ୍ଷୟସ୍ୟ ରୂପଂ ଯସ୍ୟାଂ
ତସ୍ୟାଂ ହ୍ୟେବାବତିଷ୍ଠତେ ॥ ୪॥

ଜନକୋ ହ ବୈଦେହଃ ପୈତୃଲାଦେନ ସହ ପ୍ରଜାପତିଲୋକଂ
ଜଗାମ ତଂ ଗତ୍ତୋବାତ ଭୋ ପ୍ରଜାପତେ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରସ୍ୟ ମାହାତ୍ମ୍ୟଂ ବ୍ରୁହୀତି ।
ତଂ ପ୍ରଜାପତିରବ୍ରବୀଦ୍ୟଥୈବେଶ୍ୱରସ୍ୟ ମାହାତ୍ମ୍ୟଂ ତଥୈବ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରସ୍ୟେତି ॥ ୫॥

ଅଥ ପୈତ୍ତଲାନାମୋ ବୈକୁଣ୍ଠଂ ଜଗନ୍ନାମ ତଂ ଗତ୍ତ୍ଵାବାତ ଭୋ ବିଷ୍ଣୋ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରସ୍ୟ ମାହାତ୍ମ୍ୟଂ ବ୍ରୁହୀତି ।
ୟଥୈବେଶ୍ଵରସ୍ୟ ମାହାତ୍ମ୍ୟଂ ତଥୈବ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରକସ୍ୟେତି ବିଷ୍ଣୁରାହ ॥ ୭॥

ଅଥ ପୈତ୍ତଲାନାମ କାଲାଗ୍ନିରୁଦ୍ରଂ ପରିସମେତୋବାଚାଧୀହି ଭଗବନ୍ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରସ୍ୟ ବିଧିମିତି ।
ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରସ୍ୟ ବିଧିର୍ମୟା ବକ୍ତୁଂ ନ ଶକ୍ୟ ଇତି ସତ୍ୟମିତି ହୋବାଚାଥ ଭସ୍ମଜ୍ଞନଃ
ସଂସାରାନୁତ୍ୟାତେ ଭସ୍ମଶୟାଶୟାନସ୍ତୁକ୍ତଜଗୋତରଃ ଶିବସାୟୁଜ୍ୟମବାପ୍ନୋତି
ନ ସ ପୁନରାବର୍ତ୍ତତେ ନ ସ ପୁନରାବର୍ତ୍ତତେ ରୁଦ୍ରାଧ୍ୟାୟା ସନ୍ନମୃତତ୍ଵଂ ଚ ଗଚ୍ଛତି ।
ସ ଏଷ ଭସ୍ମଜ୍ୟୋତିର୍ବିଭୂତିଧାରଣାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେକତ୍ଵଂ ଚ ଗଚ୍ଛତି ବିଭୂତିଧାରଣାଦେବ
ସର୍ବେଷୁ ତୀର୍ଥେଷୁ ସ୍ନାତୋ ଭବତି ବିଭୂତିଧାରଣାଦ୍ଵାରାଶସ୍ୟାଂ ସ୍ନାନେନ
ୟତ୍ତ୍ଵାଲମବାପ୍ନୋତି ତତ୍ତ୍ଵାଲମଶୁଭେ ।
ସ ଏଷ ଭସ୍ମଜ୍ୟୋତିର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ କସ୍ୟଚିଚ୍ଛରୀରେ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରସ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମ ବର୍ତ୍ତତେ
ପ୍ରଥମା ପ୍ରଜାପତିର୍ଦ୍ଵିତୀୟା ବିଷ୍ଣୁସ୍ତୃତୀୟା ସଦାଶିବ ଇତି ସ ଏଷ
ଭସ୍ମଜ୍ୟୋତିରିତି ସ ଏଷ ଭସ୍ମଜ୍ୟୋତିରିତି ॥ ୭॥

ଅଥ କାଲାଗ୍ନିରୁଦ୍ରଂ ଭଗବନ୍ତଂ ସନନ୍ତୁମାରଃ ପପ୍ରକ୍ଷାଧୀହି ଭଗବନ୍ନୁଦ୍ରାକ୍ଷଧାରଣବିଧିଂ ।
ସ ହୋବାଚ ରୁଦ୍ରସ୍ୟ ନୟନାଦୁତ୍ପନ୍ନା ରୁଦ୍ରାକ୍ଷା ଇତି ଲୋକେ ଖ୍ୟାୟନ୍ତେ ସଦାଶିବଃ
ସଂହାରକାଳେ ସଂହାରଂ କୃତ୍ଵା ସଂହାରାକ୍ଷଂ ମୁକୁଳୀକରୋତି ତନ୍ନୟନାଦ୍ଭାତା
ରୁଦ୍ରାକ୍ଷା ଇତି ହୋବାଚ ତସ୍ମାଦୁଦ୍ରାକ୍ଷାଣାଂ ରୁଦ୍ରାକ୍ଷତ୍ଵମିତି ।
ତଦୁଦ୍ରାକ୍ଷେ ବାଗ୍ନିଷୟେ କୃତେ ଦଶଗୋପ୍ରଦାନେନ ଯତ୍ତ୍ଵାଲମବାପ୍ନୋତି
ତତ୍ତ୍ଵାଲମଶୁଭେ ସ ଏଷ ଭସ୍ମଜ୍ୟୋତୀ ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ ଇତି ତଦୁଦ୍ରାକ୍ଷଂ କରେଣ
ସ୍ପୃଷ୍ଟ୍ଵା ଧାରଣମାତ୍ରେଣ ଦ୍ଵିସହସ୍ରଗୋପ୍ରଦାନଫଳଂ ଭବତି ।
ତଦୁଦ୍ରାକ୍ଷେ କର୍ଣ୍ଣୟୋର୍ଧାର୍ଯ୍ୟମାଣେ ଏକାଦଶସହସ୍ରଗୋପ୍ରଦାନଫଳଂ ଭବତି
ଏକାଦଶରୁଦ୍ରତ୍ଵଂ ଚ ଗଚ୍ଛତି ।
ତଦୁଦ୍ରାକ୍ଷେ ଶିରସି ଧାର୍ଯ୍ୟମାଣେ କୋଟିଗୋପ୍ରଦାନଫଳଂ ଭବତି ।
ଏତେଷାଂ ସ୍ଥାନାନାଂ କର୍ଣ୍ଣୟୋଃ ଫଳଂ ବକ୍ତୁଂ ନ ଶକ୍ୟମିତି ହୋବାଚ ।

ମୂର୍ତ୍ତି ଚତ୍ୱାରିଂଶଚ୍ଛିଖାୟାମେକଂ ତ୍ରୟଂ ବା ଶ୍ରୋତ୍ରୟୋର୍ଦ୍ୱାଦଶ କର୍ଣ୍ଣେ
ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶଦ୍ୱାଦ୍ୱୋଃ ଷୋଡଶ ଷୋଡଶ ଦ୍ୱାଦଶ ଦ୍ୱାଦଶ ମଣିବନ୍ଧୟୋଃ ଷଡ୍
ଷଡ଼ଞ୍ଜୁଷୟୋସ୍ତତଃ ସଂଧ୍ୟାଂ ସକୁଶୋଃହରହରୁପାସୀତାଗ୍ନିର୍ଜ୍ୟୋତିରିତ୍ୟାଦିଭିରଗ୍ନୌ
ଜୁହୁୟାତ୍ ॥ ୮॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀବୃହଜ୍ଞାବାଲୋପନିଷସ୍ତୁସପ୍ତମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥ ୭॥

॥ ଅଷ୍ଟମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥

ଅଥ ବୃହଜ୍ଞାବାଲସ୍ୟ ଫଳଂ ନୋ ବ୍ରୁହି ଭଗବନ୍ନିତି ସ ହୋବାତ ଯୁ ଏତଦ୍-ବୃହଜ୍ଞାବାଲଂ
ନିତ୍ୟମଧୀତେ ସୋଃଗ୍ନିପୁତୋ ଭବତି ସ ବାୟୁପୁତୋ ଭବତି ସ ଆଦିତ୍ୟପୁତୋ ଭବତି
ସ ସୋମପୁତୋ ଭବତି ସ ବ୍ରହ୍ମପୁତୋ ଭବତି ସ ବିଷ୍ଣୁପୁତୋ ଭବତି ସ ରୁଦ୍ରପୁତୋ ଭବତି
ସ ସର୍ବପୁତୋ ଭବତି ସ ସର୍ବପୁତୋ ଭବତି ॥ ୧॥

ଯୁ ଏତଦ୍-ବୃହଜ୍ଞାବାଲଂ ନିତ୍ୟମଧୀତେ ସୋଃଗ୍ନିଂ ସ୍ତମ୍ଭୟତି ସ ଆଦିତ୍ୟଂ ସ୍ତମ୍ଭୟତି
ସ ସୋମଂ ସ୍ତମ୍ଭୟତି ସ ଭଦ୍ରକଂ ସ୍ତମ୍ଭୟତି ସ ସର୍ବାନ୍-ଦେବାନ୍-ସ୍ତମ୍ଭୟତି
ସ ସର୍ବାନ୍-ଗ୍ରହାନ୍-ସ୍ତମ୍ଭୟତି ସ ବିଷଂ ସ୍ତମ୍ଭୟତି ସ ବିଷଂ ସ୍ତମ୍ଭୟତି ॥ ୨॥

ଯୁ ଏତଦ୍-ବୃହଜ୍ଞାବାଲଂ ନିତ୍ୟମଧୀତେ ସ ମୃତ୍ୟୁଂ ତରତି ସ ପାପ୍ମାନଂ
ତରତି ସ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାଂ ତରତି ସ ଭୃଶହତ୍ୟାଂ ତରତି ସ ବୀରହତ୍ୟାଂ
ତରତି ସ ସର୍ବହତ୍ୟାଂ ତରତି ସ ସଂସାରଂ ତରତି ସ ସର୍ବଂ ତରତି ସ ସର୍ବଂ ତରତି ॥ ୩॥

ଯୁ ଏତଦ୍-ବୃହଜ୍ଞାବାଲଂ ନିତ୍ୟମଧୀତେ ସ ଭୂର୍ଲୋକଂ ଜୟତି ସ ଭୁବର୍ଲୋକଂ ଜୟତି
ସ ସୁବର୍ଲୋକଂ ଜୟତି ସ ମହର୍ଲୋକଂ ଜୟତି ସ ଜନୋଲୋକଂ ଜୟତି ସ ତପୋଲୋକଂ
ଜୟତି ସ ସତ୍ୟଲୋକଂ ଜୟତି ସ ସର୍ବାଂଲ୍ଲୋକାଞ୍ଜୟତି ସ ସର୍ବାଂଲ୍ଲୋକାଞ୍ଜୟତି ॥ ୪॥

ଯ ଶତଦ୍-ବୃହଜ୍ଞାବାଲଂ ନିତ୍ୟମଧୀତେ ସ ରତୋଽଧୀତେ ସ ଯଜ୍ଞଂଷ୍ୟଧୀତେ
ସ ସାମାନ୍ୟଧୀତେ ସୋଽଧର୍ବଣମଧୀତେ ସୋଽଜିରସମଧୀତେ ସ ଶାଖା
ଅଧୀତେ ସ କଲ୍ଲାନଧୀତେ ସ ନାରଣଂସୀରଧୀତେ ସ ପୁରଣାନ୍ୟଧୀତେ
ସ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବମଧୀତେ ସ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବମଧୀତେ ।। ୫।।

ଅନୁପନୀତଗତମେକମେକେନୋପନୀତେନ ତତ୍ତ୍ୱମନୁପନୀତଗତମେକମେକେନ
ଗୃହସ୍ଥେନ ତତ୍ତ୍ୱମଂ ଗୃହସ୍ଥଗତମେକମେକେନ ବାନପ୍ରସ୍ଥେନ ତତ୍ତ୍ୱମଂ
ବାନପ୍ରସ୍ଥଗତମେକମେକେନ ଯତିନା ତତ୍ତ୍ୱମଂ ଯତୀନାଂ ତୁ ଶତଂ ପୂର୍ଣ୍ଣମେକମେକେନ
ରୁଦ୍ରଜାପକେନ ତତ୍ତ୍ୱମଂ ରୁଦ୍ରଜାପକଗତମେକମେକେନ ଅଧର୍ବଣିରଂଶିଖାଧ୍ୟାପକେନ
ତତ୍ତ୍ୱମମଧର୍ବଣିରଂଶିଖାଧ୍ୟାପକଗତମେକମେକେନ ବୃହଜ୍ଞାବାଲୋପନିଷଦଧ୍ୟାପକେନ
ତତ୍ତ୍ୱମଂ ତଦ୍ୱା ଏତପୁରଂ ଧାମ ବୃହଜ୍ଞାବାଲୋପନୀଷଜ୍ଞପଶୀଲସ୍ୟ
ୟତ୍ର ନ ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ତପତି ଯତ୍ର ନ ବାୟୁର୍ବାତି ଯତ୍ର ନ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଭାତି
ୟତ୍ର ନ ନକ୍ଷତ୍ରାଣି ଭାନ୍ତି ଯତ୍ର ନାଗ୍ନିର୍ଦହତି ଯତ୍ର ନ ମୃତ୍ୟୁଃ ପ୍ରବିଶତି
ୟତ୍ର ନ ଦୁଃଖାନି ପ୍ରବିଶନ୍ତି ସଦାନନ୍ଦଂ ପରମାନନ୍ଦଂ ଶାନ୍ତଂ ଶାଶ୍ୱତଂ
ସଦାଶିବଂ ବ୍ରହ୍ମାଦିବନ୍ଦିତଂ ଯୋଗିଧ୍ୟେୟଂ ପରଂ ପଦଂ
ୟତ୍ର ଗତ୍ୱା ନ ନିବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ଯୋଗିନଃ ।

ତଦେତଦ୍ୱତାତ୍ପର୍ୟାକ୍ତମ୍ —
ତଦ୍ୱିଷ୍ଣୋଃ ପରମଂ ପଦଂ ସଦା ପଶ୍ୟନ୍ତି ସୁରୟଃ ।
ଦିବୀବ ଚକ୍ଷୁରାତତମ୍ ।।
ତଦ୍ୱିପ୍ରାସୋ ବିପନ୍ୟବୋ ଜାଗୃବାଂସଃ ସମିକ୍ଷତେ ।
ବିଷ୍ଣୋର୍ଯ୍ୟପୁରମଂ ପଦମ୍ ।। ଓଁ ସତ୍ୟମିତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ।। ୬।।

।। ଇତି ଶ୍ରୀବୃହଜ୍ଞାବାଲୋପନିଷସ୍ତୁଅଷ୍ଟମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ।। ୮।।

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ତ୍ତେତିଃ ଶୃଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଗ୍ନୁସ୍ତୁନୁତିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୁଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାଶ୍ୟୋଃ ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତ୍ୟଧର୍ବବେଦୀୟ ବୃହତ୍ସାବାଲୋପନିଷସମାପ୍ତା ॥

